



**Hamzova léčebna
Luže-Košumberk**
VÁŠ REHABILITAČNÍ ÚSTAV

ZPRAVODAJ

8/2025

Hamzovy léčebny

Smekáme! 50 let poctivé práce

Obsah	strana
50 let poctivé práce	1
Historické ohlédnutí	1-2
Klimatizace a výměna oken	2-3
Párou nejen na chodníky	3-4
Technický odbor informuje	4
Secesní vila Zálesí	5
Personální oddělení	6
Tipy na zářijové akce	6



V roce 1975 do tehdejší Gottwaldovy léčebny pro děti a dorost nastoupily dvě absolventky střední školy: **Hana Smělá a Bc. Eva Severinová**. Obě se věnovaly léčbě dětí s pohybovými poruchami (Perthesova choroba, scoliosy, neurologická onemocnění). Tato profese se v Československu nazývala „rehabilitační pracovník“. I tehdy jako dnes bylo nutné si doplňovat vzdělání a účastnit se kurzů a seminářů, zkrátka se „dovzdělávat“. Jak šel čas, měnily se podmínky pro léčbu dětí, změnila se i struktura léčebny podmíněna také

rozdělením republiky. Obě kolegyně, které se věnovaly léčbě dětí, přešly na rehabilitaci dospělých pacientů. Za svého působení v Hamzově léčebně byly ovšem účastnicemi proměn nejen léčebny, budov a prostor rehabilitace, ale také směřování a vývoje oboru fyzioterapie a ergoterapie.

Za jejich **padesátiletou** přízeň oboru a také Hamzově léčebně jim chci popřát a poděkovat. **Přeji jim další pracovní úspěchy a chuť věnovat se péči o pacienty s bolavými klouby, svaly a někdy i s bolavou duší!**

Mgr. Ludmila Vopařilová, náměstkyně rehabilitační péče

Vedení Hamzovy léčebny se rádo přidává.

MUDr. Václav Volejník, CSc., ředitel

Financování léčebné péče v Hamzově léčebně

V ústavu v Luži byla již od jeho otevření v roce 1901 zajištěna jednotná péče pro všechny nemocné. Důkazem toho bylo v té době, mimo jiné, také stejné oblečení, tzv. černý empír. Toto specifické oblečení nechal Hamza pořídit podle vzoru ústavu v Berck sur Mere ve Francii, který navštívil už během svých studijních let.

Dále zavedl „systém svěřenců“, což znamenalo, že každý starší pacient měl na starost jedno malé dítě a ústav tak fungoval jako jedna velká rodina. Rodinné prostředí tak mělo svůj domácí řád, který nepodporo-



val pobyt rodičů a příbuzných u pacientů, dovoleny byly pouze občasné návštěvy. Řád také nedovoľoval zásilky sladkostí ani dalších jiných potravin.

Veškerou odpovědnost za ústav nesl MUDr. Hamza, jako jeho majitel a ředitel. Ve vedení sanatoria je třeba ocenit i další Hamzův přístup a to sociologicko-statistický, kdy si vedl přesné statistické údaje o každém dětském pacientovi. Jednalo se o léčebné listy, které měly význam nejen pro lékaře, ale sloužily i výzkumným účelům – stážujícím medikům a dalším kolegům z lékařského oboru. Spolu se svou manželkou ústav financoval a rozšiřoval, úvěr jim poskytl Občanská záložna.

Na úhradě dětské péče se podílely Zemský fond království Českého, Zemský sirotčí fond království Českého, někteří ošetřovanci byli léčeni na účet královského hlavního města Prahy nebo na účet obcí, okresů

a spolků dobročinných. Poplatky ošetřovného byly stanoveny dle rázu choroby a potřebné péče rodinné, opatrovnícké i lékařské na 6–20 korun denně. V poplatku nebyly počítány výlohy za dopravu do ústavu a z ústavu, náhrady za poškození věcí ústavních a vydání mimořádná, se svolením oprávněných zástupců nemocného (například konsilia lékařská za zvláštní potřeby léčebné). Poplatky ošetřovací měly být hrazeny předem, alespoň na období čtrnácti dnů. Levné poplatky ošetřovací za chudé, nemajetné, osiřelé a opuštěné děti byly stanoveny zvláštní dohodou správy ústavní s příslušnými korporacemi nebo jednotlivci.

Jestliže měl být nemajetný nemocný přijat do ústavu, bylo nutné zaslat žádost k Zemskému výboru království Českého v Praze. Ten rozhodl, zda bude nemocný léčen na účet zemského fondu. K žádosti



bylo nutné přiložit posudek lékařského vyšetření, doklad domovské příslušnosti a doklad chudoby či nemajetnosti. Léčba byla také možná na účet Zemského sirotčího fondu Království českého, na účet města Prahy, obcí, okresů a dobročinných spolků.

Děti chudé, nemajetné, osiřelé a opuštěné byly léčeny na náklady fondu Zemského a Zemského sirotčího fondu Království českého. Ústav k r. 1907 evidoval téměř 400 pacientů, avšak Hamza chtěl i nadále pokračovat v rozšiřování

léčebny, aby mohl příslušnou péči poskytnout co největšímu počtu tuberkulózních dětí. V této době už byl značně zadlužen a provoz takového zařízení se stával pro jednoho soukromého majitele neúnosný. Proto se kolem roku 1907 začalo jednat o převedení ústavu pod správu zemského výboru. Držet krok se světem v léčebných postupech, lékařském a technickém vybavení, v medicínských výsledcích a ve výchově už bylo nad síly jednotlivce. Zvláště když víme, že **v roce 1908 již léčil 417 pacientů.**

Jana Zavřelová, DiS., metodik parku, správce archivních materiálů

Instalace klimatizací v léčebných pavilónech a výměna oken pavilónu V

V průběhu měsíce července proběhla na léčebných pavilónech a v rehabilitačních provozech instalace klimatizací. Jednalo se zejména o čtvrté nadzemní podlaží budovy K a třetí nadzemní podlaží budovy I, kde v letních měsících přetrvávaly obtíže s nadměrnou teplotou. Další klimatizační jednotky byly instalovány také v jídelnách pacientů v pavilónech D, G a V. Na pavilónu E byla klimatizace doplněna do tělocvičny, herny v přízemí a pracovny rehabilitace v podkroví.

Při plánování a řešení zadání byl kladen důraz především na šetrnost klimatizačních zařízení ke zdraví přítomných osob. Z tohoto důvodu byly zvoleny jednotky s textilními výustky, které rozvádějí chladný

vzduch rovnoměrně po celé místnosti, na rozdíl od klasických systémů foukajících chladný vzduch pouze z jednoho místa. Zakázka byla soutěžena jako jeden celek a realizací byla pověřena společnost Prima-Klima Pardubice. Pro Technický odbor šlo o dosud neznámého dodavatele, firma zvládla zakázku nad očekávání dobře – práce proběhly včas, bez zbytečného hluku, prachu a zásadního omezení provozu léčebny. Klimatizační jednotky jsou již nyní plně v provozu.

V červenci byla zároveň dokončena kompletní výměna oken pavilónu V. Během této půlroční akce bylo vyměněno celkem 63 okenních a balkonových sestav. Součástí realizace byly i související stavební úpravy, zejména opravy omítek, soklových lišt a výmalba. Náročnost akce představovala významnou zátěž nejen pro stavební dělníky a pracovníky Technického odboru, ale především pro zdravotnický personál, který musel po celou dobu zajišťovat plynulý provoz oddělení, což se jim zdárně podařilo.

Miroslav Vavroušek, vedoucí Technického odboru

Párou nejen na chodníky

Většina z vás jistě zaznamenala, že v areálu naší léčebny již třetí rok likvidujeme plevel v chodnících a cestách ekologickou cestou, nikoliv chemickými postřiky. Právě na chodnících a ve spárách zámkové dlažby se plevel objevuje velmi často a jeho odstranění je velmi pracné. V minulosti se v Hamzově léčebně aplikovaly postřiky herbicidy, ty ale pro životní prostředí nejsou vhodné. Zkoušela se i varianta ručního vytrhávání plevelu, která byla velmi pracná a neefektivní. Z těchto důvodů v rámci dlouhodobě plánovaného přechodu na ekologickou likvidaci této vegetace, byl zakoupen parní generátor, který dokáže vyvinout jak horkou tlakovou vodu, tak páru. Využívá páru o teplotě do 140 °C. Samostatný stroj je umístěn na vleku traktoru. Obsahuje nádrž na 1 000 litrů kapaliny, vlastní parní vyvíječ a pohonnou jednotku.



Generátorem ošetřené rostliny odumírají okamžitě a použití stroje je viditelné ihned, kdy dochází vlivem horka k destrukci stavebních pletiv včetně kořenového systému. Aplikovaná horká směs je tvořena z 50 % párou a 50 % horkou vodou, bez jakýchkoliv chemických podpurných prostředků. Úkolem páry je předejít povrchu a sterilizace půdy. Nedochozí tak k nežádoucímu ochlazení aplikované horké vody. Vodní pára je ve zvoleném aplikačním adaptéru vedena teplotně odolnou speciální hadicí.

Po zasažení rostliny dochází k bílkovinovému šoku a následnému rozpadu buněčných stěn. Rostliny tím ztrácejí schopnost přijímat další vodu a rychle usychají. Jedná se o stejný způsob likvidace, jako při použití chemických herbicidních látek, kdy tyto herbicidy prostupují jak xylémem, tak i floémem rostliny. U použití herbicidů, stejně jako při aplikaci horké vody a páry je z kontaminovaných listů a ostatních zelených částí odváděna chemická látka i horká voda do meristematických pletiv nadzemních i podzemních částí rostlin.

Horká voda účinkuje na povrchu na nadzemní části rostlin mnohem rychleji než herbicidy, pára působí v půdě a likviduje kořenový systém rostlin. V případě likvidace hluboce kořenících plevelů je třeba celý proces dvakrát i třikrát opakovat, nežli je rostlina definitivně zničena, jelikož s každou další aplikací dochází k oslabení rostliny, která poté trvale hyne.

Účinnost zařízení neovlivňují povětrnostní podmínky, se systémem je možné v sezóně pracovat prakticky za každého počasí nezávisle na srážkách, větru a venkovní teplotě. Tímto způsobem likvidace se minimalizuje použití chemických látek, které mohou být škodlivé pro zdraví lidí, domácí zvířata a životní prostředí. V léčebně, díky parní likvidaci, herbicidní přípravky již nepoužíváme.



Stroj byl rovněž úspěšně vyzkoušen při mytí fasády pavilónu L, kde byly stěny pokryty zelenou řasou a začínajícím mechem. K vyčištění bylo použito pistole wap, která je součástí stroje, při snížení výstupního tlaku a teploty vody, žádné chemické přísady nebyly aplikovány. Nejvíce se osvědčila instalace černé nízko-tlaké trysky, kdy nedochází k nežádoucímu úletu nečistot na okolní stěny budovy. Trysky rotační, power snap, vysokotlaké, nebo turbo trysky použít pro tyto účely z důvodu možnosti poškození fasády nelze. Časová náročnost se odvíjí od stupně znečištění a vlastního povrchu čištěné plochy. Celá boční stěna, zadní roh a prostor místa, kde jsou popelníky, byly vyčištěny za hodinu a půl.

Stejně úspěšné bylo vyzkoušení generátoru při pokusu a následném mytí celé zadní terasy pavilónu C. Na pochůzných dlažbách terasy je účinek velmi dobrý, co se týká sloupků z umělého štípaného pískovce, je účinnost o poznání slabší, vlivem strukturalizovaného povrchu, kde se zašlé nečistoty hůře čistí. V budoucnu bude stroj využit i k mytí dopravního značení a venkovního mobiliáře v areálu léčebny.

Jiří Sommer, vedoucí oddělení Areál služby – Park

Technický odbor informuje o úpravě prostoru v arboretu



Nově upravená zpevněná plocha před objektem trafiky a kadeřnictví byla realizována s ohledem na splnění požadavků na bezbariérový a bezpečný pohyb osob se sníženou schopností pohybu a orientace. Za pomoci firmy SAI Chrudim a jejich tvorby prováděcí dokumentace byly dodrženy maximálně přípustné sklony povrchů. Stávající betonové obrubníky byly odstraněny a nahrazeny betonovými květináči a palisádami, které současně plní funkci vymezení prostoru parkoviště. Rozšířením plochy vzniklo nové místo pro instalaci stojanů na jízdní kola a umístění laviček.

Také byla instalována čistící rohož ve vstupu do prostor kadeřnictví, trafiky a veřejných toalet, která značně pomůže udržení čistoty v těchto vnitřních provozech. Betonové květináče byly osazeny dlužichami, trvalkami s celoročním dekorativním efektem listů.

Heuchera L. dlužicha

Dlužichy jsou vytrvalé byliny z rodu *Heuchera*, z čeledi lomikamenovitých, *Saxifragaceae*. Pocházejí vesměs ze Severní Ameriky, zejména z hor, jak z atlantických, tak pacifických horských spíše pobřežních soustav. Celkem jich botanika rozlišuje přibližně 37 až 55 druhů; vzájemně se velmi ochotně kříží a v současnosti existuje několik set odrůd, kultivarů. Kříží se i s jinými druhy lomikamenovitých a existují i meziodrův kříženci. Jsou to byliny s přízemní růžicí velmi dekorativních, celoročně barevných listů – od jednobarevných až po mramorově pestré. Barevnost listů je také jejich dominantním znakem – květenství nejsou tak atraktivní. Dříve se často pěstovala dlužicha krvavá, *Heuchera sanguinea* z Arizony a Nového Mexika, nyní převažují kříženci a kultivary, označované jako dlužicha americká, *Heuchera americana*. Kříženci a kultivary jsou často v současnosti označovány jako *Heuchera x brizoides*, dlužicha třeslicovitá.

Rod popsal Karl von Linné v roce 1753 nazval jej na počest profesora Johanna Heinricha Heuchera, lékaře, který žil v letech 1677 až 1747. Původní obyvatelé Severní Ameriky, indiáni, využívali dlužichy jako léčivé rostliny. České jméno dlužicha navrhl a poprvé použil Jan Svatopluk Presl v roce 1846 ve svém Všeobecném rostlinopisu a akceptoval jej i prof. Dostál v Květeně ČSR v roce 1950. Proč vzniklo české jméno této rostliny – dlužicha – je nejasné.

Jana Zavřelová, DiS., metodik parku, správce archivních materiálů
Václav Větvíčka, odborný konzultant Hamzova arboreta
Miroslav Vavroušek, vedoucí Technického odboru

Secesní vila Zálesí ožila kouzlem minulosti a komfortem současnosti

Jedna z historicky nejstarších a nejcennějších budov košumberské části Hamzova Sanatoria – secesní vila z doby Rakouska-Uherska – prošla v uplynulých měsících citlivou obnovou. Díky profesionálnímu přístupu zaměstnanců Technického odboru Hamzovy léčebny a stavební firmy Michal Boldi byly opravy provedeny tak, aby respektovaly a zachovaly původní charakter stavby a současně přinesly prvky, které zvyšují bezpečnost i dostupnost dnešním uživatelům zároveň také s ohledem na snižování energetických náročností budov.

Zcela nově byla vyřešena dostupnost samotné vily. Díky dvěma bezbariérovým vstupům je dnes budova přístupná v podzemním i nadzemním podlaží všem osobám s pohybovým omezením. Úpravy byly provedeny tak, že nezasahují do původní podoby objektu a přitom splňují všechny současné standardy. Citlivé opravy byly provedeny s ohledem na historickou hodnotu podlahy, dlažby a zábradlí také v interiéru vily. Z exteriéru budovy stojí za vyzdvižení především velmi zdařile provedené opravy okrasných prvků fasády budovy a kazetový sokl, včetně generální opravy původních dobových dveří.

K jejímu okolí neodmyslitelně patří i opukové terasovité zídky. Rozpadlé zídky byly odborně zpevněny, doplněny novým spárováním a zajištěny tak, aby odolaly vlhkosti a mrazu. Terasy tak znovu plní svou funkci a zároveň zachovávají autentickou atmosféru zahradní architektury počátku 20. století. Podél exponovaných úseků opukových zídek bylo instalováno lanové zábradlí, které svou lehkostí neruší historický vzhled prostředí. Současně zajišťuje bezpečný pohyb pacientů a návštěvníků.

Oprava vcelku dokazuje, že i cenné historické objekty mohou sloužit moderním potřebám, pokud je k nim přístupováno s respektem. Secesní vila tak zůstává významnou památkou Hamzova Sanatoria a současně nabízí komfort a bezpečí i dnešním uživatelům. Obnovená podlaží budou brzy přístupná veřejnosti k prohlídkám.



Jana Zavřelová, DiS., metodik parku, správce archivních materiálů
Miroslav Vavroušek, vedoucí Technického odboru



Hamzova léčebna
Luže-Košumberk
VÁŠ REHABILITAČNÍ ÚSTAV

Personální oddělení

Nástupy do pracovního poměru v srpnu 2025:

Marková Veronika masér, pav. V

Ukončení pracovního poměru v červenci 2025:

Dobřícký Petr dělník prádelny, HTS – PRO
Janovská Dana uklízeč, pav. G – SRJ
Vítková Věra uklízeč, pav. C
Vozobule Michal (zemřel) sanitář, pav. C

Brigády:

V měsíci srpnu nastoupilo 12 brigádníků (1x sanitář, 2x prádelna, 2x park/areál, 7x úklid).

Odborné stáže:

V průběhu měsíce července absolvovali v Hamzově léčebně odbornou stáž: 5 studentů oboru fyzioterapie, 2 studenti oboru ergoterapie, 1 student oboru všeobecná sestra a 1 student pedagogického oboru.

V srpnu 2025 dosáhli pracovního výročí tyto zaměstnanci:

25 let	Truncová Zdeňka	provozář, pav. K
30 let	Tesařová Šárka	všeobecná sestra, pav. B
30 let	Vomočilová Petra	vychovatel, pav. E
40 let	Šlechtová Lydie	staniční sestra, pav. F
45 let	Kalábová Iveta	sanitář, pav. A
45 let	Křepelková Miluše	všeobecná sestra, pav. G – SRJ
45 let	Salášková Zdeňka	fyzioterapeut, pav. G
45 let	Štolhofová Dana	fyzioterapeut, pav. I
45 let	Vostřelová Jarmila	vrchní sestra, pav. A, I
50 let	Smělá Hana	fyzioterapeut, pav. R

Za vykonanou práci vám celé vedení Hamzovy léčebny děkuje.

Ing. Bohuslava Tefrová, náměstkyně PER/PaM

Hamzova odb. léčebna
pro děti a dospělé
Košumberk 80
538 54 Luže

Vydáno dne: 29.08.2025

Tipy na zářijové akce:

Týden jízdy pro Den poranění míchy
28. srpna – 4. září

Hudební odpoledne s duem Žabáci
2., 16. a 30. září, altán u HTS

Cirkus Paciento

8. - 12. září, šapitó mezi pavilóny L a C

Hudební večery s Milčou a hosty
10. a 24. září, konferenční sál pavilónu L

Na lehotříkolce okolo republiky, cestovatelská přednáška
18. září, konferenční sál pavilónu L

Koncert písničkáře Dušana Bitaly
25. září, konferenční sál pavilónu L

Myši patří do nebe, loutkové představení
26. září, konferenční sál pavilónu L

Srí Lanka, cestovatelská přednáška
27. září, konferenční sál pavilónu L